

**Концепція державної політики
щодо досягнення цілі 1.2. «Випускники школи є самодостатніми, творчими та
креативними особистостями, які мають ґрунтовні знання та володіють
компетентностями, що потрібні у сучасному світі» Програми діяльності Кабінету
Міністрів України**

1. ПРОБЛЕМА ПОЛІТИКИ

1.1. Проблема. Учні в закладах загальної середньої освіти не набувають компетентності, які б забезпечили їм успішний особистісний та професійний розвиток.

1.2. Носій проблеми: Здобувачі загальної середньої освіти, а також широкі кола батьківської та освітянської спільнот.

1.3. Масштаб проблеми: загальнонаціональний. Повна загальна середня освіта є обов'язковою. У закладах загальної середньої освіти навчається понад 4 млн учнів. Разом із цим, щороку підвищується кількість здобувачів повної загальної середньої освіти. У 2018/2019 н.р. середню освіту здобували 4 016 488 учнів, що на 201 261 учнів більше, ніж попередньому навчальному році, з них 73 тис. здобувачів освіти (1,8% від загальної кількості) мають особливі освітні потреби та здобувають освіту в умовах інклюзії або спеціальної освіти.

1.4. Гострота проблеми: гостра. Для суспільства вирішення проблеми низької якості освіти є пріоритетним, оскільки належний розвиток людського капіталу забезпечує економічний розвиток держави¹.

1.5. Динаміка проблеми: негативна в частині якості освіти, позитивна в частині охоплення освітою дітей з ООП. Так, за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та математики відповідно поріг не подолали в 2016 році - 9,13 % (23 173) та 14,83 % (18 248); в 2017 році - 7,55 % (17 385) та 16,47 % (17 512); в 2018 році - 14,51 % (46 919) та 18,59 % (19 795), в 2019 році - 15,8 % (53 613) та 18,2% (28 215) від зареєстрованих осіб.

Разом з тим, протягом останніх п'яти років в 6,4 рази зросла кількість учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти; з 2016/2017 н. р. у 4,6 рази збільшилася кількість інклюзивних класів та в 3,6 рази - шкіл, в яких облаштовані такі класи.

1.6. Причини проблеми:

Причина 1. Зміст освіти, підходи до організації освітньої діяльності, методики навчання та культура оцінювання, а також освітній простір є застарілими та не дають можливості здобувати ключові компетентності для ціложиттєвої освіти², а також наскрізні вміння для успішного життя (критичне та творче мислення, вміння розв'язувати складні проблеми, співпраця з іншими, емоційний інтелект та інші) учням та ученицям, в т.ч. з особливими освітніми потребами.

Причина 2. Педагогічна професія не є престижною та не дає гідних умов праці. До закладів вищої освіти, що надають педагогічну освіту, не вступають кращі випускники шкіл. Підготовка за педагогічними спеціальностями в закладах вищої освіти є слабкою та не відповідає сучасним освітнім технологіям та трендам. Частка педагогічних працівників, які вже працюють у школах, з різних причин переважно не володіє інноваційними підходами та технологіями до навчання.

Причина 3. Мережа шкіл є вкрай неефективною та характеризується великою кількістю малокомплектних шкіл (з кількістю до 50 учнів), які надають освіту за суттєво більші видатки коштів, порівняно зі школами з розрахунковою наповнюваністю, у яких навчається більша кількість учнів³. При цьому у великих містах школи переповнені.

¹ The Global Human Capital Report 2017 - Режим доступу:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Human_Capital_Report_2017.pdf

² Official Journal of the European Union C 189/1-13 - Режим доступу: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)

³ <https://mof.gov.ua/uk/the-reform-of-education>

Причина 4. Освітнє середовище закладів загальної середньої освіти не завжди є інклюзивним, безпечним і комфортним, що не мотивує та не зацікавлює учнів до навчання, таким чином створюючи несприятливі умови для досягнення результатів навчання. Позашкільна освіта недоступна для усіх школярів у сільській місцевості, не завжди відповідає інтересам сучасних учнів та не дає можливості для їх розвитку.

Причина 5. Школа не створює умов до вчасної професійної орієнтації, усвідомлення учнями та ученицями власного вибору подальшої освітньої траєкторії чи професійної діяльності. Як результат - випускники закладів загальної середньої освіти здобувають спеціальність, за якою в подальшому не працюють.

1.7. Показники ефективності політики:

- 1) результати України у міжнародному порівняльному дослідженні якості освіти PISA з читацької, математичної, природничо-наукової грамотності;
- 2) різниця у навчальних досягненнях випускників шкіл у сільській та міській місцевості;
- 3) рівень вмотивованості учнів у навчанні.

2. ПРОПОНОВАНИЙ КУРС ПОЛІТИКИ

2.1. Підціль 1. *Оновлений зміст освіти і методики навчання відповідають потребам формування ключових компетентностей для життя*

Показники результативності:

1а) затверджені Державні стандарти базової та профільної середньої освіти та типові освітні програми, розроблені на компетентнісному підході.

Завдання до підцільі 1:

1. Розроблення змісту базової та профільної середньої освіти, що відповідає сучасним вимогам.
2. Моніторинг результатів впровадження компетентнісного підходу в навчанні та підтримки в освітньому процесі.

2.2. Підціль 2. *Кваліфіковані педагогічні працівники є вмотивованими до педагогічної діяльності та професійного розвитку, володіють сучасними методиками навчання. Соціальний статус педагога є привабливим*

Показники результативності:

2а) підвищення заробітної плати педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (у відсотках);

2б) частка вчителів, які пройшли підвищення кваліфікації, зокрема щодо організації освітнього процесу для здобувачів з особливими освітніми потребами (у відсотках).

Завдання до підцільі 2:

1. Підвищення кваліфікації та професійне зростання педагогічних працівників.
2. Підвищення мотивації педагогічних працівників до педагогічної діяльності.

2.3. Підціль 3. *Мережа шкіл спроможна надавати якісну освіту усім дітям, незалежно від місця їхнього проживання*

Показники результативності:

3а) зменшення кількості денних закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності, у яких є класи з наповнюваністю більше 30 учнів;

3б) зменшення кількості учнів у великих містах, котрі навчаються у другу зміну;

3в) зменшення частки малокомплектних закладів загальної середньої освіти (з кількістю до 50 учнів).

Завдання до підцільі 3:

1. Формування ефективної мережі, що забезпечує якісну та доступну початкову і базову середню освіту.

2. Розбудова мережі ліцеїв, що забезпечують здобуття профільної загальної середньої освіти академічного та професійного спрямування.

3. Забезпечення доступності мережі закладів освіти для здобуття дітьми з ООП повної загальної середньої освіти.

2.4. Підціль 4. Здобувачі освіти навчаються в безпечному, сучасному, комфортному, інклюзивному та мотивуючому освітньому середовищі.

Показники результативності:

4а) частка учнів та педагогічних працівників, забезпечених електронними освітніми ресурсами, зокрема електронними підручниками (у відсотках);

4б) частка учасників освітнього процесу, які відчують себе безпечно та комфортно у закладі освіти (у відсотках);

4в) кількість оснащених кабінетів природничо-математичних предметів в закладах освіти;

4г) кількість шкіл, в яких є ресурсна кімната.

Завдання до підцільі 4:

1. Діджиталізація освітнього середовища шкіл: підключення до швидкісного Інтернету; забезпечення комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, електронними освітніми ресурсами.

2. Створення безпечного, комфортного та інклюзивного освітнього середовища.

3. Створення сучасного та розвивального освітнього середовища.

2.5. Підціль 5. Випускниці та випускники здійснюють свідомий, зважений вибір професії, розуміючи перспективи, які дає завершення того чи іншого рівня освіти

Показники результативності:

5а) співвідношення вступників до закладів професійної (професійно-технічної та фахової передвищої) освіти до вступників до закладів вищої освіти;

5б) співвідношення кількості вступників до закладів професійної (професійно-технічної та фахової передвищої) освіти до кількості випускників базової загальної середньої освіти.

Завдання до підцільі 5:

1. Визначення та аналіз професійних спрямувань та уподобань учнів.

2. Створення ефективної системи профорієнтації.

3. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо здійснення профорієнтації в закладах загальної середньої освіти.

План реалізації державної політики

для досягнення цілі 1.2. «Випускники школи є самодостатніми, творчими та креативними особистостями, які мають ґрунтовні знання та володіють компетентностями, що потрібні у сучасному світі»

Підціль	Завдання	Захід	Тип заходу	Початок виконання	Закінчення виконання	Відповідальний
1. Оновлений зміст освіти і методики навчання відповідають потребам формування ключових компетентностей для життя	Розроблення змісту базової середньої освіти та методик навчання відповідно до сучасних вимог	Затвердження Державного стандарту базової середньої освіти на основі компетентнісного підходу	нормативне забезпечення	листопад 2019	червень 2020	МОН
		Розроблення та затвердження типової освітньої програми для базової середньої освіти	нормативне забезпечення	вересень 2020	березень 2021	МОН
		Забезпечення учнів та педагогічних працівників закладів ЗСО підручниками та посібниками: 3, 7 класи (2020), 4, 8 класи (2021), 5, 9 класи (2022), 1, 6, 10 класи (2023) 2, 7, 11 (2024)	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання компетентностей, набутих на рівні базової середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	червень 2020	листопад 2020	МОН
		Затвердження порядку проведення експертизи освітніх програм щодо відповідності державним стандартам загальної середньої освіти	нормативне забезпечення	січень 2020	вересень 2020	МОН, ДСЯО
		Розроблення та схвалення	нормативне	грудень	червень 2020	МОН

		Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)	забезпечення	2019		
		Затвердження порядку підтвердження відповідності навчальних видань державним освітнім стандартам, психолого-педагогічним вимогам	нормативне забезпечення	січень 2020	червень 2020	МОН
	Розроблення змісту профільної середньої освіти та методик навчання відповідно до сучасних вимог	Розроблення та затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти на основі компетентнісного підходу	нормативне забезпечення	січень 2021	грудень 2021	МОН
		Розроблення та затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти	нормативне забезпечення	лютий 2022	жовтень 2022	МОН
		Забезпечення учасників пілотного проєкту старшої профільної школи навчальними матеріалами	адміністративно-організаційне забезпечення	вересень 2023	вересень 2024	МОН
		Затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання компетентностей, набутих на рівні профільної середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2023	червень 2023	МОН
		Моніторинг результатів впровадження компетентнісного підходу в навчанні	Розроблення та затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти	нормативне забезпечення	грудень 2019	лютий 2020
		Проведення моніторингових	адміністративно-	січень 2020	грудень 2022	МОН

	та підтримки в освітньому процесі	досліджень впровадження Нової української школи, в тому числі в пілотних закладах загальної середньої освіти (щорічно)	організаційне забезпечення			
		Супровід участі України в міжнародному порівняльному дослідженні PISA	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, УЦОЯО
		Проведення моніторингового дослідження щодо задоволеності батьків якістю та доступністю освіти, в тому числі для дітей з ООП	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2022	грудень 2024	МОН
2. Кваліфіковані педагогічні працівники є вмотивованими до педагогічної діяльності та професійного розвитку, володіють сучасними методиками навчання. Соціальний статус педагога є привабливим	Підвищення кваліфікації та професійне зростання педагогічних працівників	Забезпечення умов для створення конкурентного (демонополізованого) середовища на ринку послуг з підвищення кваліфікації педагогічними працівниками (вибору суб'єкта, виду та форм підвищення кваліфікації)	нормативне забезпечення; адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Розроблення та внесення на розгляд Уряду порядку використання коштів державного бюджету, що спрямовуються на підвищення кваліфікації, передбачивши можливість закладів освіти самостійно оплачувати відповідні послуги або відшкодувати їх вартість педагогічним працівникам	нормативне забезпечення	січень 2020	лютий 2020	МОН
		Розроблення та затвердження	нормативне	січень 2020	липень 2020	МОН

		Положення про центри професійного розвитку педагогічних працівників	забезпечення			
		Створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників шляхом реорганізації системи районних науково-методичних центрів (кабінетів)	адміністративно-організаційне забезпечення	липень 2020	грудень 2024	органи місцевого самоврядування МОН
		Підвищення кваліфікації педагогічних працівників з формування в учнів компетентностей, надання підтримки в освітньому процесі учням з ООП	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Забезпечення супервізії (професійного супроводу та підтримки) педагогічних працівників	адміністративно-організаційне забезпечення	грудень 2019	грудень 2024	МОН, органи місцевого самоврядування
		Розроблення та затвердження професійних стандартів педагогічних працівників	нормативне забезпечення	січень 2020	грудень 2020	МОН, Мінсоцполітики
		Проведення моніторингового дослідження щодо готовності педагогічних працівників до реалізації Нової української школи	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, ІОА
	Підвищення мотивації педагогічних	Забезпечення поступового підвищення заробітної плати педагогічним працівникам	фінансове забезпечення	лютий 2020	грудень 2022	МОН, Мінфін

	працівників до педагогічної діяльності	Удосконалення механізму сертифікації вчителів	адміністративно-організаційне забезпечення	грудень 2019	грудень 2020	МОН, ДСЯО, УЦОЯО
		Забезпечення виплати грошової допомоги вчителям закладів загальної середньої освіти, які мають стаж роботи менше 10 років	фінансове забезпечення	січень 2020	грудень 2020	МОН
		Запровадження педагогічної інтернатури	нормативне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
3. Мережа шкіл спроможна надавати якісну шкільну освіту усім дітям, незалежно від місця їхнього проживання	Формування ефективної мережі, що забезпечує якісну та доступну початкову та базову середню освіту	Проведення аналізу мережі закладів загальної середньої освіти, зокрема спеціальних	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2021	МОН
		Стимулювання створення ефективної мережі опорних закладів загальної середньої освіти	фінансове забезпечення	вересень 2020	грудень 2024	МОН
		Забезпечення підтримки оптимізації закладів загальної середньої освіти з малою наповнюваністю класів (малокомплектних закладів)	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Внесення змін до Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти	нормативне забезпечення	січень 2020	грудень 2020	МОН, ДСЯО
		Оптимізація мережі спеціальних закладів загальної середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	листопад 2023	МОН

	Розбудова мережі ліцеїв, що забезпечуватимуть здобуття профільної загальної середньої освіти академічного та професійного спрямування	Розроблення та затвердження дорожньої карти впровадження профільної середньої освіти	нормативне забезпечення	грудень 2019	червень 2020	МОН
		Надання підтримки з формування мережі ліцеїв	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	червень 2022	МОН
		Комунікаційна кампанія щодо переходу до трирічної профільної середньої освіти	інформаційно-комунікаційне забезпечення	січень 2021	грудень 2024	МОН
	Забезпечення доступності мережі закладів освіти для здобуття дітьми з ООП повної загальної середньої освіти	Вдосконалення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів щодо надання послуг дітям з ООП, їх психолого-педагогічної оцінки та супроводу	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Забезпечення закладів освіти засобами для навчання дітей з ООП відповідно до потреби	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН
		Розроблення моделі взаємодії між закладами освіти, що забезпечують здобуття учнями з ООП повної загальної середньої освіти	інформаційно-комунікаційне забезпечення	березень 2020	серпень 2022	МОН
		Забезпечення доступності мережі закладів освіти, що забезпечують здобуття дітьми з ООП повної загальної середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	липень 2020	грудень 2021	МОН, органи місцевого самоврядування
4. Здобувачі освіти навчаються в безпечному, сучасному,	Діджиталізація освітнього середовища шкіл	Підключення закладів загальної середньої освіти до швидкісного Інтернету	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, Мінцифри
		Забезпечення здобувачів освіти	адміністративно-	грудень	грудень 2024	МОН,

комфортному, інклюзивному та мотивуючому для всіх учасників освітнього процесу освітньому середовищі		та педагогічних працівників електронними освітніми ресурсами	організаційне забезпечення	2019		Мінцифри	
		Забезпечення закладів загальної середньої освіти комп'ютерним та мультимедійним обладнанням	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, Мінцифри	
		Забезпечення закладів освіти відповідними електронними додатками для навчання сліпих дітей	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН	
	Створення безпечного, комфортного та інклюзивного освітнього середовища		Забезпечення умов для навчання учнів з ООП в закладах загальної середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, органи місцевого самоврядування
			Створення комфортного освітнього середовища, зокрема облаштування усіх закладів загальної середньої освіти теплими вбиральнями	адміністративно-організаційне забезпечення	вересень 2019	грудень 2024	МОН, органи місцевого самоврядування
			Надання психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу	адміністративно-організаційне забезпечення	вересень 2020	грудень 2024	МОН, органи місцевого самоврядування
	Створення сучасного та розвивального освітнього середовища		Забезпечення закладів загальної середньої освіти меблями, засобами навчання, сучасним обладнанням, у тому числі математично- природничими кабінетами, STEM-лабораторіями	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН, органи місцевого самоврядування
			Створення нового освітнього простору в закладах загальної	адміністративно-організаційне	серпень 2020	грудень 2024	МОН, органи місцевого

		середньої освіти відповідно до принципів мотивувального та креативного дизайну, технологічності та інклюзивності	забезпечення			самоврядування
		Організація позаурочної діяльності учнів відповідно до їхніх потреб та інтересів	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	грудень 2024	МОН Мінкультури, молоді та спорту
5. Випускниці та випускники здійснюють свідомий, зважений вибір професії, розуміючи перспективи, які дає завершення того чи іншого рівня освіти	Визначення та аналіз професійних спрямувань та уподобань учнів	Проведення базового та періодичних моніторингових досліджень щодо професійної орієнтації учнів в закладах загальної середньої освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	квітень 2020	грудень 2024	МОН
		Створення ефективної системи профорієнтації	Залучення громадських організацій, бізнес-асоціацій та інших партнерів до розроблення політики профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти	інформаційно-комунікаційне забезпечення	листопад 2019	грудень 2020
		Розроблення методичних рекомендацій щодо проведення профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти	інформаційно-комунікаційне забезпечення	лютий 2020	грудень 2020	МОН
		Проведення регіональних ярмарок професій із залученням бізнес-асоціацій, асоціацій підприємців та роботодавців (пілот Київська обл.)	адміністративно-організаційне забезпечення	грудень 2019	грудень 2020	ОДА МОН
		Розроблення та запровадження онлайн-курсу для учнів щодо	адміністративно-організаційне	квітень 2020	грудень 2021	МОН, Спільний

		вибору майбутніх професій	забезпечення			представницький орган роботодавців на національному рівні, ОДА
		Розроблення інструменту тестування для школярів на основі міжнародних методик	адміністративно-організаційне забезпечення	березень 2020	грудень 2020	МОН
		Створення центрів кар'єри у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2020	березень 2021	МОН
	Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що здійснюють профорієнтаційну роботу	Розроблення методичних рекомендацій та матеріалів для педагогічних працівників (соціальних педагогів), які будуть здійснювати профорієнтацію в закладах загальної середньої освіти у якості кар'єрних консультантів	адміністративно-організаційне забезпечення	березень 2020	грудень 2020	МОН
		Підвищення кваліфікації педагогічних працівників (соціальних педагогів) з питань надання консультативної допомоги учнями закладів загальної середньої освіти стосовно особистісного та професійного розвитку	адміністративно-організаційне забезпечення	січень 2021	грудень 2024	МОН